

5 Ιανουαρίου 2013

Η Ουνία στην Ελλάδα

Ορθοδοξία / Θεολογία

Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Μεταλληνός, Ομότιμος Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών (+2019)

Μιλώντας για Ελλάδα, εννοούμε το Ελληνικό Κράτος (1839 κ.ε.), διότι ήδη κατά τη διάρκεια της δουλείας (Τουρκοκρατίας, Ενετοκρατίας) οι ανοργάνωτοι ακόμη Ουνίτες ανέπτυξαν μεγάλη δραστηριότητα στον ιστορικό ελληνικό χώρο, κινούμενοι τόσο στα όρια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, όσο και στις ενετοκρατούμενες περιοχές. Όπως και παραπάνω υπογραμμίσθηκε, οι απόφοιτοι του Κολλεγίου του Αγ. Αθανασίου ανέπτυξαν έντονη ουνιτική (ενωτική) δραστηριότητα μεταξύ των ομογλώσσων και ομοεθνών τους. Οι Ιησουίτες, που ενίσχυαν την ουνιτική αυτή κίνηση, εμφανίσθηκαν από το 1583 και στην Κωνσταντινούπολη και με τα μέσα που διέθεταν (χρήμα, εκδόσεις, πολιτική κάλυψη) έγιναν ο «κακός δαίμονας» της Ρωμαίικης Εθναρχίας, που είχε την ευθύνη για ολόκληρο το ρωμαίικο μιλλέτι, τους Ρωμηούς-Ορθοδόξους-των Βαλκανίων και της Μικρασίας.

Οι κατά καιρούς ενέργειες των εκκλησιαστικών Ηγετών και μάλιστα Πατριαρχών, κατά της δράσεως της Ουνίας, είναι άμεση επιβεβαίωση της φθοροποιού παρουσίας της στην «καθ' ημάς Ανατολήν». Ακριβώς η δράση του Παπισμού στην Ανατολή μέσω της Ουνίας ήταν η αφορμή συγκλήσεως της Πανορθόδοξου Συνόδου του 1722 στην Κωνσταντινούπολη, στην οποία έλαβαν μέρος οι Πατριάρχες

Κωνσταντινουπόλεως Ιερεμίας Γ', Αντιοχείας Αθανάσιος Γ' και Ιεροσολύμων Χρύσανθος. Η Σύνοδος σε σχετική Εγκύκλιό της προς το ορθόδοξο πλήρωμα κατεδίκασε την Ουνία και επεσήμανε τους κινδύνους που περιέκλειε η δράση της στην Ανατολή.

Σε ανάλογη ενέργεια προέβη και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Γρηγόριος ΣΤ' το 1838, φανερώνοντας έτσι τον συνεχιζόμενο ουνιτικό κίνδυνο. Η πατριαρχική Εγκύκλιος τους αποκαλεί «προβατόσχημους λύκους, δολίους και απατεώνας», στηλιτεύοντας τη σκοτεινή δράση τους κυρίως στη Συρία, Αίγυπτο και Παλαιστίνη. Μετά τον κριμαϊκό πόλεμο άρχισε η κρίση των Ουνιτών στη Βουλγαρία, επαρχία της Ρωμαϊκής Εθναρχίας, μια κίνηση που παράλληλα με άλλους παράγοντες (πανσλαβισμός) οδήγησε στον Βουλγαρικό σχίσμα του 1870 και της Βουλγαρική Εξαρχία (1872). Αλλά και το 1887 το Οικουμενικό Πατριαρχείο στηλίτευσε την παράνομη δράση των Ουνιτών σε Εγκύκλιό του.

Από το 1897 αρχίζει η δράση στην Ανατολή των Γάλλων Ασομπσιονιστών μοναχών, απεσταλμένων του Πάπα Λέοντος ΙΓ'. Ηγετικά τους στελέχη ήσαν οι γνωστοί και από την επιστήμη L. Petit και J. Pargoire, που εκηλίδωσαν την επιστημονική φήμη τους με τον προπαγανδιστικό τους ρόλο. Οι Ασομπσιονιστές ανέλαβαν την υποστήριξη των Ουνιτών της Βουλγαρίας και προπαγάνδιζαν την Ουνία στην Κωνσταντινούπολη και τη Θράκη. Με εντολή του πάπα Βενέδικτου ΙΓ' Λατίνοι Κληρικοί λειτουργούσαν με ορθόδοξα άμφια σε ναούς των παπικών σχολείων της Κωνσταντινουπόλεως για προπαγανδιστικούς, φυσικά, λόγους. Έτσι, αναγκάστηκε ο Οικουμενικός Πατριάρχης Ιωακείμ ο Γ' να εκδώσει (24.3.1907) νέα εγκύκλιο κατά των Ουνιτών και της Παπικής προπαγάνδας.

Με την καθοδήγηση και υποστήριξη των Ασομπσιονιστών, που κυκλοφορούσαν με ορθόδοξη περιβολή, εμφανίσθηκαν οι πρώτοι Έλληνες Ουνίτες στα 1907, οργανωμένοι σε συγκεκριμένη κοινότητα. Μαθητής του προπαγανδιστού Υακίνθου Μαραγκού, δομινικανού μοναχού, ήταν ο κληρικός Ησαΐας Παπαδόπουλος, ο οποίος έδρασε προσηλυτιστικά στην Πόλη και αργότερα κλήθηκε στη Ρώμη, όπου χειροτονήθηκε επίσκοπος Γρατιανουπόλεως. Ήδη το 1877 είχε γίνει παπικός. Βοηθός του Ησ. Παπαδοπούλου ήταν ο Γεώργιος Χαλαβαζής, γεννημένος στη Σύρο από παπικούς γονείς. Σπούδασε στο ουνιτικό Κολλέγιο της Ρώμης και το 1907 χειροτονήθηκε διάκονος και πρεσβύτερος από παπικό επίσκοπο. Στάλθηκε όμως στην Κωνσταντινούπολη, όπου ανέλαβε ουνιτική δράση, η οποία τόσο εκτιμήθηκε από τον πάπα Βενέδικτο, ώστε το 1920 τον προήγαγε σε τιτουλάριο επίσκοπο Θεοδωρουπόλεως. Η δράση του, όπως και των άλλων συνεργών του, στράφηκε ιδιαίτερα στην ελληνική νεολαία μέσω της παιδείας. Εκατοντάδες ελληνόπουλα τρέφονταν με το δηλητήριο της παπικής Ουνίας. Ίδρυσαν, μάλιστα, και γυναικείο

μοναχικό τάγμα «αδελφών Ελληνίδων», με το όνομα «Θεοτόκος Παμμακάριστος», που κυκλοφορούσαν με το ορθόδοξο ράσο και για να μη κινούν υποψίες και για να δρουν ευκολότερα.

Στην κυρίως Ελλάδα (Ελληνικό Κράτος) η Ιερά Σύνοδος υπό τον Μητροπολίτη (Αρχιεπίσκοπο) Αθηνών Θεόκλητο Α΄ εξέδωσε Εγκύκλιο το 1903, επισημαίνοντας τον κίνδυνο από την εμφάνιση πρακτόρων της Ουνίας στον ελλαδικό χώρο. Ως το 1922 δεν μπόρεσε να οργανωθεί η ουνιτική προπαγάνδα στην Ελλάδα. Τον Αύγουστο του 1922 όμως, μετά τη μικρασιατική καταστροφή, ο Γεώργιος Χαλαβαζής μετέφερε το κέντρο της δράσεώς του από την Κωνσταντινούπολη στην Αθήνα, εγκαθιστώντας το σχολείο τους στο Ηράκλειο των Αθηνών και το τάγμα των καλογραιών τους στη Νάξο. Στην Αθήνα συνέχισαν την «φιλανθρωπική» τους δραστηριότητα, αναπτύσσοντας μεγάλη κινητικότητα στον κοινωνικό χώρο για την προβολή τους, και μάλιστα μεταξύ των προσφύγων, σε σημείο που ο Γ. Χαλαβαζής να παρασημοφορηθεί από την Ελληνική Πολιτεία! Αυτό όχι μόνο εδραίωσε την παρουσία των Ουνιτών στην Ελλάδα, αλλά ετόνωσε και το αυτοσυναίσθημά τους, ώστε να υπογραμμίζουν, ότι το έργο τους αναπτυσσόταν «με την ευμενή συγκατάθεση των Αρχών». Ανάλογα έγγραφαν στις Εταιρείες τους και οι Προτεστάντες Μισσιονάριοι τον 19ο αιώνα, κινούμενοι και τότε με την προστασία των Ελληνικών Αρχών...Κυρίως «κυρίες και δεσποινίδες της αριστοκρατίας (sic)» προπαγάνδιζαν την εκπαιδευτική δραστηριότητα των Ουνιτών. Η αποδοχή τους, δηλαδή, ελάμβανε χώρα στον εκδυτικισμένο χώρο της ελληνικής κοινωνίας.

Η Ελλαδική Εκκλησία δεν αδράνησε, ούτε άφησε το ορθόδοξο πλήρωμα απληροφόρητο. Πρώτη επίσημη αντίδραση της έγινε με έγγραφο της Ι. Συνόδου προς το Υπουργείο Εκκλησιαστικών και Δημοσίας Εκπαιδύσεως το 1924, επί αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Α΄ (Παπαδοπούλου). Η καταγγελία της Ιεράς Συνόδου συνοδευόταν με διαμαρτυρία για την αδιαφορία του Κράτους και το αίτημα να κλεισθούν ο ουνιτικός ναός και τα άλλα ουνιτικά ιδρύματα, διότι διευκόλυναν τη λατινική προπαγάνδα στη Χώρα μας. Ήταν δε ήδη γνωστή η ανθελληνική στάση της Ρώμης και του Πάπα στη μικρασιατική καταστροφή, όπως και προηγουμένως στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

Στις 7 Απριλίου 1925 εκδόθηκε Εγκύκλιος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσοστόμου κατά των Ουνιτών, που προκάλεσε έντονη την αντίδραση του Γεωργίου Χαλαβαζή. Ακολούθησε δε αλληλογραφία μεταξύ των δύο ανδρών (1926 ε.), στην οποία ο Αθηνών Χρυσόστομος, καθηγητής Πανεπιστημίου και Ιστορικός, αναλύει με δύναμη και παρρησία το ουνιτικό πρόβλημα στην Ελλάδα και τον κίνδυνο, πνευματικό και πολιτικό, του Ελληνικού Λαού. Αφήνει όμως, δυστυχώς,

ανέγγιχτο το πρόβλημα της ουσίας του Παπισμού, της εκκλησιαστικότητάς του.

Το πρόβλημα των Ουνιτών εισήλθε και στην Ελληνική Βουλή (1929), χωρίς όμως να δοθεί λύση. Οι συνεχείς διαμαρτυρίες του Ελληνικού Κλήρου οδήγησαν σε δύο δικαστικές αποφάσεις. Πρόκειται για βουλεύματα του Εφετείου Αθηνών (1930) και του Αρείου Πάγου (1931), που επέβαλλαν στους Ουνίτες την απαγόρευση να φορούν το εξωτερικόν ένδυμα των ορθοδόξων κληρικών της Χώρας, για να αποφεύγεται η επιδιωκομένη από τους Ουνίτες σύγχυσή τους με τον ορθόδοξο Κλήρο. Ουδέποτε όμως οι Ουνίτες σεβάστηκαν με συνέπεια αυτή την απόφαση. Αντίθετα ο Ουνιτισμός απλώθηκε και στους Έλληνες και λοιπούς Ορθοδόξους του εξωτερικού (Ευρώπης, Αμερικής) επηρεάζοντας και από το χώρο της διασποράς την ενδοελληνική πραγματικότητα υπέρ του Παπισμού και των σχεδίων του.

Πηγή: π. Γ. Μεταλληνός, *Ουνία. Πρόσωπο και προσωπείο*. Η Ουνία χθες και σήμερα, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1999³, σσ. 28-31.

<http://bit.ly/10ihMPW>